

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада 2020 року

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

користуючись образною оцінкою, по-друге, потребою привернути увагу читача, чому сприяють широкі стилістичні можливості фразеологізмів.

Причин збільшення частоти появи okazіоналізмів у заголовках як засобу трансформації фразеологізмів, на наш погляд, є кілька: синдром «пожвавлення» авторів журналістських матеріалів; певне зростання читацького інтересу до такого типу заголовків через їх семантичне насичення та okazіональну гру слів; пошуки інших шляхів вираження заголовків.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в аналізі інших видів трансформацій фразеологічних одиниць (структурно-семантичних), використовуваних у сучасній публіцистиці.

Література

1. Давиденко Л. Синтаксичні функції і структурно-семантичні модифікації фразеологічних одиниць: Автореф. дис. к.ф.н.: 10.02.02. Київський педагогічний інститут імені М. П. Драгоманова. К., 1992. 23 с.
2. Сизонов Д. Стилістична трансформація фразеологізмів в українських мас-медіа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018 № 37 том 3. [http://www.vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v37/part_3/39.pdf].
3. Скиба Н. Активні фразео т-ворчі процеси в українській публіцистичній і художній прозі кінця ХХ–початку ХХІ століть: Дис. к.ф.н.: 10.02.01. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2005. 223с.
4. Телевізійні новини «ТСН» / офіційний сайт. <http://www.ex.ua/823240r=28713>.
5. Телевізійні новини «ТСН» / офіційний сайт. <http://www.ex.ua/77621764r=28713>.
6. Телевізійні новини «ТСН» / офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.ex.ua/77599446r=28713>.
7. Ужченко В., Авксентьєв Л. Українська фразеологія. Харків: Основа Харківського державного університету, 1990. 168 с.
8. *Фразеологічний словник української мови* : у 2-х книгах/ Укладачі: В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та інші. Київ : Наукова думка, 1993. 980 с.

*Андрій Бошков,
викладач-стажист
кафедри германської філології та
методики викладання іноземних мов
Університету Ушинського*

КОНЦЕПТ «МІСТО» ТА ЗАСОБИ ЙОГО ВИРАЖЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. Б. ПРІСТЛІ «ANGEL PAVEMENT»)

Статтю присвячено актуальному питанню дослідження концепту «місто» та засобів його вираження в романі Дж. Б. Прістлі «Angel Pavement».

Ключові слова: концепт «місто», Лондон, лінгвістичні засоби, лексико-семантична група.

The article is devoted to pressing issue of research of concept “city” and the means of its expression in J. B. Priestley’s novel «Angel Pavement».

Key-words: concept “city”, London, stylistic device, semantic field.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У наш час особливе місце в лінгвістиці відведено вивченню концепту в структурі художнього твору. Проблема не втрачає свою

актуальність протягом двох десятиліть, доказом чого є велика кількість робіт, присвячених вивченню даного феномену в різних його аспектах: філософському, культурологічному, лінгвістичному та літературознавчому. Втім, в Україні дослідження концепту в лінгвістиці набрало нових обертів лише в останні десятиліття. У контексті зазначеної проблематики ми звернулися до вивчення концепту «місто» в англійськомовному романі Дж. Б. Прістлі «Angel Pavement».

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянута проблема і на які спирається автор. Поняття концепт є предметом вивчення великої кількості робіт вчених у галузі лінгвістики (С. Воркачев, А. Залізник, Е. Карасик, Ю. Лотман, Л. Чернейко та інші) та культурології (В. Ільїн, Г. Слишкін, Ю. Степанов та інші науковці).

Існують різні тлумачення поняття концепт. Так, у лінгвістиці поняття концепт розуміють як «утворення, яке включає предметну, образну і ціннісну складові, причому «саме ціннісна сторона є визначальною для того, щоб концепт можна було виділити» [3, 153]. За Ю. Степановим, який вважає, що концепт слід розглядати у культурологічному аспекті, це «згусток культури в свідомості людини; те, у вигляді чого культура входить в ментальний світ людини» [6, 53]. Тобто при вивченні концепту, слід особливу увагу приділяти саме культурній інформації, яку він передає. У контексті досліджуваної проблеми за основу поняття концепт ми візьмемо більш охоплююче інтерпретування цього поняття, яке було дано Г. Воркачевим, а саме: «Концепт – це одиниця колективного знання/свідомості (що належить до вищих духовних цінностей), й має мовне вираження і зазначену етнокультурну специфіку» [1, 3]. Мова тут розглядається не лише як засіб комунікації, а й як прояв певного менталітету народу, який сформувався протягом століть.

Мета статті – дослідити лінгвістичні засоби реалізації концепту «місто» у романі Дж. Б. Прістлі «Angel Pavement».

Виклад основного матеріалу. Місто як складний, різнорівневий феномен і складне багатоаспектне явище є предметом вивчення різних наук, у тому числі й лінгвістики. У художньому плані, як зазначає Е. Макеєва, «кожне місто формує свій тип героя, одночасно є самостійним організмом, який живе і має рівні права зі своїми мешканцями» [4, 114]. Отже, концепт «місто» – «одиниця колективного знання, яка має мовне вираження й етнокультурну специфіку» [2, 13].

Слід зазначити, що концепт міста – це концепт загальнолюдський, національний й індивідуальний, оскільки в кожній індивідуальній свідомості місто має своє відображення, індивідуальне розуміння, яке залежить від особистого досвіду людини.

Проведений аналіз тексту роману засвідчив, що концептуальне поле представлено в романі лексемою «city», яка повторюється 93 рази. Найбільш частотним прямим домінантом концепту є топонім – Лондон (120).

Зона ближньої периферії номінативного поля «місто» складають лексичні засоби, які номінують складові частини міста, тобто загальні лексеми: street (47), park (25), station (20), road (19), bridge (18), building (10), garden (6).

На основі аналізу лінгвістичних засобів вираження ми виявили наявність наступних семантичних груп, які розкривають певні характеристики досліджуваного концепту:

1. Місто (його архітектурні особливості):

The Tower Bridge (Тауерський міст, розвідний міст в Лондоні) [5, 9]; the Finsbury Park Empire (комплекс розважальних закладів) [5, 12]; St. Paul's Cathedral (собор святого Павла, архітектурна пам'ятка Лондона) [5, 13] Adelaide House, Manor House; Everyman Theatre [5, 22]; Marble Arch (Мармурова арка, спроектована як парадний в'їзд до Букінгемського палацу) [5, 151]; Lord (один з найбільших стадіонів в Лондоні) [5, 292]; вигадані урбаноніми: Chase & Cohen; Carnival Novelties, Dunbury & Co.: Incandescent Gas Fittings, T. Benden: Tobacconist та ін. (назви вигаданих фірм, прилавків)

2. Місто – адміністративний центр: the Bank of England (державний банк Англії, який контролює фінансове життя країни) [5, 17]; the modern business girl (with her latch-key) (сучасна працююча дівчина) [5, 60]; the member for the Tewborough Division (член парламенту виборчого округу Тьюборо);

3. Місто – центр промисловості й комерції: the Woolworth stores (дешеві універсальні магазини в Англії) [5, 70]; Petticoat Lane (ринок Лондона, «барахолка») [5, 150]; ex-government stores shops (універмаги, які продають товари для військових) [5, 156]; men in caps (робочі порти) [5, 9]; caddie fees (чайові обслуговуючому хлопчикові) [5, 22]; the Glad-Rag Way (шлях до багатства) [5, 145]; Elizabethan costume (костюми елизаветських часів, які відрізнялися пишністю) [5, 200]; an evening class in accountancy (вечірні заняття бухгалтерської справи) [5, 335]; stripped trousers and black coat, white spat business (традиційна манера вдягатися для робітників міста) [5, 452].

На це вказують й комерційні терміни: bill of lading (коносамент, транспортна накладна) [5, 261]; statement of account (виписка з банківського рахунку) [5, 411]; to be in receipt of (отримувати щось) [5, 411].

4. Місто – центр фінансового життя: the Bank of England (державний банк Англії, який контролює фінансове життя країни) [5, 17]; London School of Econom-eegs (Лондонська економічна школа) [5, 320]; they were subbing (брали аванс) [5, 285]; petty cash (кишенькові гроші) [5, 320]; The Post Office Saving Bank (банк, який приймає перекази поштою) [5, 228]; Arabian Nights finance (казкові фінансові операції) [5, 57].

Особливу роль у реалізації концепту «місто» відіграють лінгвістичні засоби, за допомогою яких передається авторське сприйняття міста. Серед стилістичних засобів перевага надається використанню метафори, зокрема метафори-персоніфікації, образного порівняння, епітетів та інших тропів. Так, наприклад, автор за допомогою метафори-персоніфікації «оживлює» Лондон, зображує велич міста, яке вдивляється у своїх мешканців, і сприймає їх як маленьких істот, місто, яке визначає долю своїх мешканців: «*London neither knew nor cared; nevertheless, there it was*»; «*London was looting itself; Both the blind eyes and the lighted eyes of its innumerable windows seemed to answer his stare and to tell him that he did not amount to very much, not here in London*» [5, 41]. Характерною

особливістю концепту «місто» в романі є зображення Лондона як цілісного організму, справжньої дійової особи.

У романі письменник створює справжній образ міста, що є своєрідним героєм, учасником подій. Так, наприклад, за допомогою метафори-персоніфікації він надає людських властивостей Тауерському мосту, що формує додаткові деталі образу міста Лондона: «*The Tower Bridge cleared itself of midgets and toy vehicles and raised its two arms, and then she passed underneath, accompanied by cheerfully impudent tugs, and after some maneuvering and hooting and shouting, finally came to rest alongside Hay's Wharf. Then the flare of the day died out, leaving behind a quiet light, untroubled as yet by the dusk*» [5]. Як можна побачити з наведеного прикладу, письменник майстерно комбінує декілька стилістичних прийомів, як-от метафору-персоніфікацію «*The Tower Bridge cleared itself of midgets and toy vehicles and raised its two arms*» доповнює авторська метафора: *the flare of the day died out* та епітети *fading flame, bright gold*.

Зазначимо, що майстерне використання тропів, зокрема, метафор, епітетів та образних порівнянь у конвергенції, створює негативний образ міста у романі. Наприклад: «*The white pillars of the Custom House were as plain as peeled wands Nearer still, two church spires thrust themselves above the blur of stone and smoke and vague flickering lights: one was as blanched and graceful as if it had been made of twisted paper...*» [5]; «*Both the blind eyes and the lighted eyes of its innumerable windows seemed to answer his stare and to tell him that he did not amount to very much, not here in London*» [5].

Елементи зони дальньої периферії номінативного поля концепту «місто» представлені не лише авторським смислами міста і людини в ньому, але й домінуючою емоцією, яка простежується у головних героїв, які спочатку сприймають місто справжнім монстром, а потім зачаровуються його красою перед Різдвом. Проілюструємо прикладами: «*...this glimpse of St. Paul's suddenly made him realise that this was the genuine old monster, London*» [5, 13]; «*the Moorgate Tube Station seemed like a monster sucking them down into its hot rank inside* [5, 132].

Найбільш яскраве вираження зміни емоційного стану ми простежуємо в Міс Метфілд: «*London was really marvelous, and the wonder of it rushed up in her mind and burst there like a rocket, scattering a multi-colored host of vague but rich associations, a glittering jumble of history and nonsense and poetry, Dick Whittington and galleons, Muscovy and Cathay, East Indiamen, the doldrums far away, and the Pool of London, lapping here only a stone's throw from the shops and offices and buses*» [5, 200]. Для міс Метфілд Лондон стає чарівним містом, що зачарувало її своїми чарами. Для створення цього образу Прістлі майстерно комбінує епітети *marvelous, multi-colored, a glittering jumble* та образне порівняння *wonder of it rushed up in her mind and burst there like a rocket*.

Створюючи своєрідний образ міста Лондона, який сприймається справжнім чарівним, загадковим місцем, оспіваним в легендах, містом з великою історією, письменник звертається також до алюзії, згадуючи персонажа Діка Вінгтона, героя англійського національного фольклору.

Зазначимо, що образ Лондону в романі постійно змінюється. Так, спостерігаємо зміну настрою Міс Метфілд, її відношення до міста, для якої Лондон спочатку здавався справжньою зачарованою країною, якою вона була зачарована, але після декількох місяців перебування в ньому вона виражає ненависть до нього, до того, як місто поводить з простими людьми: «*She felt like a shivering and bruised ant. Never had she hated London so much. She wanted to scream at it. When she got back to the Club, the only thing she wished to do was to have a long hot soak in the bath, and of course it was precisely the thing that everybody else wanted to do too*» [5]. Задля зображення емоційного стану Міс Метфілд автор використовує образне порівняння *she felt like a shivering and bruised ant*, порівнюючи її зі справжньою мурахою, напівроздавлену, тремтячу від холода.

Динаміку концепту «місто» надають люди, які знаходяться в постійному русі. Особливо це представлено в змальованій письменником картині передріздвяній метушні: «*London was looting itself. Those damp, dark afternoons seemed to rain people down into the shopping streets; whole suburbs burst upon Oxford Street, Holborn, Regent Street; the shops themselves were full, the pavements were jammed, and the vehicles on the crowded road could hold no more... // ... there passed a million women dragging after them a million children, who, after a brief space in some enchanted wonderland, were dazed, tired, peevish, wanting nothing but a rest and another bun. From a million bags, bags of every conceivable shape and colour, money, wads of clean pound notes straight from the bank, dirty notes from the vase on the mantelpiece, half-crowns and florins from the tin box in the bedroom, money that had come showering down out of the blue, money that had been stolen, money that had been earned, begged, hoarded up, was being pushed over counters and under little glass....*» [5]. Прістлі створює справжню атмосферу суєти перед Різдвом, функція якої полягає в підкресленні емоційного стану героїв, мешканців міста, увиразнення їх почуттів у конкретний момент життя. Метафора-персоніфікація *London was looting itself* та приховане образне порівняння *those damp, dark afternoons seemed to rain people down into the shopping streets* показують весь вплив міста на його мешканців. Місто репрезентовано як дійова особа, яка змушує людей йти й купувати речі, бродити, тим самим створюючи справжній безлад у місті перед Різдвом. Завдяки повтору слова *money* письменник створює образ міста капітала, міста, де гроші правлять, впливають на вибір простих людей, водночас обманюють їх, руйнуючи долі.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, на основі проведеного аналізу лінгвістичних засобів, що репрезентують концепт «місто» ми можемо зробити наступні висновки:

- матеріал дослідження репрезентує ціннісний й образний компонент концепту «місто»;

- ціннісний компонент концепту, представлений наступними установками, характерними для англійської лінгвокультури: *позитивна оцінка міста* (столиці) – центр промисловості й комерції та фінансів, адміністративний центр; *негативна оцінка життя в місті*, пов'язана з впливом суспільства на людину (фінансове становище);

- образний компонент концепту репрезентується архітектурними особливостями міста, а також персоніфікацією будинків, мостів та інших об'єктів міста, що надає йому особливостей живого організму.

На наш погляд, подальшою перспективою дослідження може стати зіставлення лінгвістичної реалізації концепту «місто» в англійськомовному та українськомовному художньому тексті.

Література

1. Воркачев, С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт. Москва: ИТДГК «Гнозис», 2004. 236 с.
2. Загороднева А.Р. Лексико-семантическая экспликация концепта «Город» в идиостиле И. Бродского: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Краснодар, 2006. 206 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
4. Макеєва Е. Ю. Концепт «city» в художественном пространстве современного американского романа. Поволжский педагогический вестник. Самара, 2015. №2 (7). С.113-121.
5. Пристли Дж. Б. Искусство драматурга. Избранное: в 2-х т. / пер. с англ. И. Решетиловой. Москва: Искусство, 1987. Т. 2. С. 441-507
6. Степанов Ю. С. Концепт. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 40-76.

Тетяна Бурдейна,

здобувач вищої освіти 2 року навчання

за другим (магістерським) рівнем

факультету іноземних мов

Університету Ушинського

Науковий керівник: к.пед.н., доц. О. М. Геркерова

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА БАЗІ ПЛАТФОРМИ MICROSOFT TEAMS

Дистанційне навчання посідає важливе місце в системі освіти. Це форма навчання, яка дає можливість навчатись на відстані, отримувати якісні навички та вміння. Ідея такої освіти полягає у взаємодії викладача та студента у віртуальному просторі – через ПК за допомогою мережі Інтернет.

Охарактеризувати дистанційне навчання можна таким чином: сукупність технологій, що забезпечують доставку студентам основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія студентів і викладачів у процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з навчальними матеріалами, а також у процесі навчання [2].

Проблемою дистанційного навчання та розглядом його аспектів займаються такі українські дослідники: Л. Калайдов, який досліджує роль викладача в системі дистанційного навчання; М. Мигович, роботи якої присвячено сучасному стану та перспективам розвитку дистанційної освіти в Україні; О. Адаменко, яка вивчає інновації в дистанційному навчанні; В. Осадчий, Т. Беліцька, В. Кухар, які досліджували аналіз законодавства, переваги та проблеми дистанційного навчання.

У наш час технології дистанційного навчання стрімко розвиваються, з'являється можливість безперервного самонавчання, загального обміну